

Ostatně pocítily ruku královi hned r. 1543 hloučky Bratří v Domažlicích a v Klatovech; byli z těchto královských měst vypovědění. A jen nenadálé vojenské úspěchy Turků v Uhrách a císařových nepřátel v Porýní zadržely téměř již hotové ostré mandáty proti Bratřím a zvláště proti bratrským kněžím v královských městech vůbec. Jen tak bylo možné, že Bratří rozvíjeli za vedení B. Černého celkem nerušeně svou práci ve středočeských městech. Shromažďovali se nyní i v Praze, konali až okázale veřejně funkce v rodinách šlechtických, dále veřejně světili své kněze a jáhny, při čemž v daném případě ignorovali římské svěcení u Bratra, jenž byl prve knězem podobojí. B. Augusta zůstal na svobodě, i když na sebe upozorňoval nezakrývaným vystupováním na veřejnost v kněžské důstojnosti a z návodu nepřátel byl poznovu stížen královským zatykačem [1545]. Jinak trpěli bratrští kněží místy různá příkoří, zejména na svých diasporních cestách a nebyli jisti před rozmanitými hrubostmi.

Svobodné vystupování Bratří vedlo r. 1545 k zavření bratrských sborů v jižních Čechách na královském panství hlubockém v Račicích u Vodňan i jinde. Král tu uplatňoval své právo na řízení církevních poměrů tam, kde byl přímým pánem.

Jakubský mandát z r. 1508, vydaný proti Bratřím vůbec, upadal v zapomenutí. A přece nezůstal zapomenut. Když r. 1541 při velkém požáru shořely zemské desky české a s nimi i originál mandátu, dosáhli Bratří zprvu toho, že do obnovených desk zapsán nebyl. R. 1544 se tak potají přece stalo. Bratrští páni nebyli od stavů podobojí podporováni tak vydatně, aby mohli zjednat nápravu. Konečně prohlásili, že je mandát dále nezajímá, protože oni nejsou pikarty, proti nimž byl vydán. Pro budoucnost bylo ovšem na pováženou, že toto prohlášení sněm nevzal na vědomí.

Taková byla situace těsně před krizí, která sevřela Čechy a v nich Jednotu v souvislosti s válkou šmalkaldskou. Krátce před jejím vypuknutím [1546] byl jeden z předních sborů bratrských, v Litomyšli, postižen požárem, jenž zachvátil celé město. Bratří pak vzpomínali na požár, jenž zničil i ne jeden dokument

dějín Jednoty, jako na počátek bolestí, které na ně Bůh dopustil v nejbližších letech.

V LETECH, o nichž píšeme, nevyčerpávali se Bratří nikterak zájmem o veřejné postavení Jednoty a polemickou literaturou. Pokyny v různých jednotlivostech pečovali o řád při bohoslužbách. Jmenovitě pamatovali na *písně* pro svá shromáždění, na jejich rozhojnění i tříbení, tak aby byly po ruce ke všem bohoslužebným příležitostem a ke všem částkám víry a aby přesně vyjadřovaly bratrské vyznání. O ryzí obsah šlo jim více než o formu, ač i té podle dobového měřítka věnovali rostoucí pozornost. Po vydání kancionálu z r. 1519 a pohřebních písniček r. 1521 pracoval B. Lukáš na novém vydání zpěvníku, v němž by byly opraveny nedostatky, způsobené podle pozdějších stesků Bratří cizími zásahy. [Kancionály z r. 1519 ani z r. 1505 se nezachovaly, takže jsme odkázáni na pozdější náznakové zprávy o nich z předmluvy ke kancionálu Jednoty z r. 1561. Z oněch stesků na cizí zásahy můžeme se jen dohadovat, že tyto kancionály nevydali Bratří sami, nýbrž jiní nakladatelé a že nebyly určeny jen pro Jednotu.] B. Jan Pousteník poslal Úzké radě svůj vlastní zpěvník žádaje, aby byl beze změny otištěn. B. Lukáš odmítl náročnou žádost kazatele jinak velmi zasloužilého. Zemřel pak, než mohl přípravy nového kancionálu dokončit a nová orientace Jednoty vedla k průtahům, za nichž zato bylo složeno mnoho nových písní, které byly porůznu i tištěny. Starší za vedení B. Roha propracovali staré i nové písně po obsahové i formální stránce, až byl r. 1541 *nový kancionál* vytištěn v Praze pod titulem „Písně chval božských“ ve foliovém formátu. Na 638 stranách tu bylo shromážděno 482 písní s 300 melodiemi; byl zpěvník opatřen notami. Také tiskař Pavel Severin, jenž nebyl členem Jednoty, počítal s odbytem i mimo bratrské kruhy a dbal o to, aby bratrský původ kancionálu nijak nevynikal. Zjednal si pro něj ověření od pražské konsistoře. Téměř čtvrtina písní pochází od B. Lukáše; značným počtem přispěli B. Augusta, B. Martin Michalec, B. Adam Šturm. Jediný v nové době objevený výtisk krásného svazku